

Oppia emojen keinosiementämisestä

Suomen parhaat osaajat kouluttivat mehiläisten keinosiementämissä kurssin opiskelijoita heinäkuussa. Kurssin oppien tuloksena on jo saatu muutama muniva emo uuteen kotipesäänsä.

Suomessa emoja keinosiementetään hyvin vähän. Aikanaan 2000-luvun alussa Jokioisissa toiminut **Stanislaw Honko** opetti keinosiementämistä suomalaisille mehiläishoitajille. Sen jälkeen asiasta kiinnostuneet ovat etsineet oppia ja tietoa omatoimisesti.

Heinäkuussa 2020 More than honey -hanke järjesti yhden päivän mittaisen erikoiskurssin emojen keinosiementämisestä kiinnostuneille. Opettajiksi saimme tämän hetken parhaat osaajat Suomesta: **Kari Pirhosen** ja **Juhani Lundénin**.

Oikeanikäiset kuhnurit avainasia

Emojen keinosiementämisestä puhuttaessa ei heti ensimmäisenä tule mieleen, että siinä hankalin asia on oikeanikäisten kuhnureiden löytäminen. Kuhnurit otetaan sellaisista pesistä, joiden emoilla on jalostuksessa halutut ominaisuudet.

Kari Pirhosen ohjeiden mukaan parhaiten ikänsä puolesta keinosiementämiselle soveltuvat kuhnurit löytyvät niin, että halutun kuhnuripesän lentoaukko suljetaan sulkuristikolla aamulla. Iltapäivällä noin kello kuudentoista aikaan sulkuristikko avataan ja päästetään kuhnurit ulos. Ne kuhnurit, jotka muutaman minuutin päästä palaavat lentoaukulle, ovat oikean ikäisiä, ja ne kerätään keinosiementämisestä varten parituspesään tai sopivaan rasiaan. Sperman ottaminen kuhnureista on selitetty kuvassa 2.

Emoja hyvä olla riittävästi

Emot kasvatetaan keinosiementämisestä varten normaaleilla emonkasvatusten menetelmillä. Koska keinosiementäminen vaatii erikoisosaamista, siementettäväksi kannattaa valita erityisesti sellaisia emolinjoja, joiden ominaisuuksia halutaan säilyttää edelleen jalostustyössä. Ja koska kaikki siementetyt emot eivät välttämättä päädy pesiin munivina emoina, niitä on hyvä olla riittävästi.

Kuoriutumisen jälkeen keinosiementettävä emo laitetaan sulkuristikolla varustettuun parituspesään, jossa työläiset hoitavat sitä. Emo on valmis siementettäväksi yksitoista päivää kuoriutumisen jälkeen. Kuvassa 3 näkyy keinosiementettävä emo ja selitetään siementämisvaiheita.

Kuvat: Anneli Salonen, Jorma Sahinaho, Tomi Suvanto ja Lauri Ruottinen

Kurssilla päästiin välillä myös ulkohommiin etsimään emoja ja kuhnureita keinosiementämisestä varten.

Siementetyn emon jälkihoito

Keinosiementämisestä varten emon muninnan alkamista varmistetaan sillä, että se nukutetaan uudelleen 1–2 päivää keinosiementämisestä. Näin käsitelty emo alkaa munia noin parin viikon kuluttua siementämisestä. Parituspesästä voidaan normaaliin tapaan tarkistaa emon muninnan alkaminen. Kun se on käynnistynyt, keinosiementetty emo on valmis siirrettäväksi uuteen kotipesäänsä.

Muutama kurssilainen jo onnistunut keinosiementämisessä

Kurssille osallistuneista muutama on kokeillut keinosiementämistä tänä kesänä. Näistä emoista muutama on selvinnyt pesään saakka munivana emona.

Jotkut kurssin osallistujat jäivät harkitsemaan omien laitteiden hankkimista. Keinosiementämisessä tarvitaan erikoislaitteita, joissa jokaisella tekijällä on vielä omia viritäisiään. Kuvassa 1 ovat Juhani Lundénin laitteet.

Kurssin lopuksi syntyi vielä idea kaksipäiväisestä keinosiementämissä kurssista, joka järjestettäisiin kesällä 2021. Pidemmällä kurssilla asioiden harjoitteluun ja omaksumiseen jäisi enemmän aikaa.

Kuva 1. Keinosiementämisvälineissä on siementämissäruisku, jolla siittiöt otetaan kuhnureista ja emon pidin ja nukutuslaite sekä koukut, joilla emo avataan siementämisestä varten. Emon nukuttamiseen käytetään hiilidioksidia. Käytettävissä pitää olla myös hyvä valaistus sekä preparontimikroskoopi, jotta työskentelykohteet nähdään riittävästi selvästi.

Kuva 2. Kuhnurin puristetaan takaruumiista, jolloin sukuelimet tulevat näkyviin. Valkean liman päällä oleva keltainen sperma imetään siementämissäruiskuun.

Kuva 3. Emo laitetaan putkeen, jonka kautta se saa hiilidioksidia ja nukahtaa siementämisajaksi. Koukuilla avataan emo siten, että siementämissäruiskun pää saadaan hyvin vietyä emon sisälle.

More than honey -hankkeen koulutuksia 2020

Yhteistyö mehiläisrotujen kasvattamisessa ja jalostamisessa – Puhdasparitustarhat

Alustava aikataulu: 30.10.2020 klo 12 alkaen. Muutokset mahdollisia koronaepidemiaan liittyvien viranomaisohjeiden mukaisesti.
Hotelli Tallukka, Tallukantie 1, 17200 Vääksy (Asikkala)

Päivän ohjelma

- Emojen jalostaminen Tanskassa, **Ivan B. Nielsen**, Himmerlandske Bier, Tanska, <https://danishbuckfast.com/>
- Varroankestävä mehiläinen on todellisuutta. Saadaanko se kaikkien käyttöön mehiläishoitajien yhteistyöllä? **Juhani Lundén**
- Toiminta mustan mehiläisen rotuyhdistyksessä. Paritusalueet, muu yhteistoiminta, **Markku Pöyhönen** ja **Lassi Kauko**
- Varroankestävän mehiläisen kasvattajien ja rotukohtaisten ryhmien muodostaminen – ryhmäkeskustelut, yhteisten toimenpiteiden suunnittelu ja pelisääntöjen sopiminen
- Yhteenvedo, tulevista toimenpiteistä sopiminen

Päivän aikana on mahdollista tuoda näyte omista mehiläisistä siipianalyysejä varten. Tulokset toimitetaan syksyn aikana.

Osallistumismaksu 25 €.

28.11. Mehiläisvahapäivä, Riihimäki ja Oitti. Päivään sisältyy vierailu Lahtisen Vahavalimolle. Tarkempi ohjelma julkaistaan myöhemmin.

Tiedustelut: anneli.salonen@hunaja.net tai 050 470 6411.

Tarkempaa tietoa Emojen keinosiementämisestä löytyy kirjasta Mehiläishoitoa käytännössä osa 2.

Anneli Salonen, projektipäällikkö

Hankkeen nettisivut:
mehiläishoitajat.fi/more-than-honey-hanke/

